

جواد خرمی

- دو مشعل دار حسنی داور آمد
به بزم انبیا روشنگر آمد
زمین از آسمان روشنتر آمد
امام صادق و پیغمبر آمد
امام صادق علیه السلام در هفدهم ربیع
الاول سال ۸۳ ه. ق در مدینه چشم به
جهان گشود و در سن ۶۵ سالگی، در
سال ۱۴۸ ه. ق دیده از جهان فرو
بست.
- حضرت صادق علیه السلام در سال ۱۱۴
ه. ق به امامت رسید، دوران امامت او با
اواخر حکومت امویان مصادف بود که
در سال ۱۳۲ ه. ق به عمر آن پایان داده
شد و حکومت عباسیان آغاز گردید.
- حضرت از میان خلفای اموی با
افراد زیر معاصر بود:
۱. هشام بن عبد الملک (۱۰۵ -
۱۲۵ ه. ق)
۲. ولید بن یزید بن عبد الملک
(۱۲۵ - ۱۲۶)
۳. یزید بن ولید بن عبد الملک
(۱۲۶)
۴. ابراهیم بن ولید بن عبد الملک
(۷۰ روز از سال ۱۲۶)
۵. مروان بن محمد مشهور به
مروان حمار (۱۲۶ - ۱۳۲)
و از خلفای بنی عباس نیز با افراد
ذیل هم عصر بود:

امام علیه السلام به جابر جعفی فرمود: «وَاللَّهِ مَا يَتَقَرَّبُ إِلَى اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى إِلَّا بِالطَّاعَةِ وَمَا مَعْنَا بَرَاءَةٌ مِنَ النَّارِ وَلَا عَلَى اللَّهِ لِأَحَدٍ مِنْ حُجَّةٍ مَنْ كَانَ لِلَّهِ مُطِيعاً فَهَوَ لَنَا وَلِيِّ، وَمَنْ كَانَ لِنَفْسِهِ عَاصِياً فَهَوَ لَنَا عَدُوٌّ، وَمَا تَنَالُ وَلَا يَتَنَا إِلَّا بِالْعَمَلِ وَالْوَرَعِ؛^۱ سوگند به خدا [کسی] به خدا مقرب نمی‌گردد، مگر به طاعت (و بندگی) و ما مدرکی برای دوری از آتش در دست نداریم! و نه کسی به نفع خود بر خدا حاجتی دارد. هر کس مطیع و فرمانبردار خدا باشد، دوست ماست. و هر کس خدا را معصیت کند، دشمن ما خواهد بود، و [بدانید کسی] به ولایت ما نمی‌رسد مگر با عمل و دوری از حرام.»

لذا ضرورت دارد که اوصاف حقیقی و راستین شیعیان را در گفتار امام بحق ناطق، حضرت صادق علیه السلام - که بر اصلاح و سازندگی شیعیان - سخت حساسیت و تأکید داشته است، بازخوانی کنیم تا بتوانیم خود و جامعه‌ی امروزی را با آن اوصاف مقایسه نموده و محک زنیم.

۱. عبد الله بن محمد، مشهور به سفاح (۱۳۲-۱۳۷)

۲. ابو جعفر، مشهور به منصور دوانیقی (۱۳۷-۱۵۸)

حضرت صادق علیه السلام با توجه به فرصت پیش آمده در دوران انقراض بنی امیه و آغاز حکومت عباسیان، بیشترین بهره برداری فکری و فرهنگی را نموده و در نشر علوم گوناگون بیشترین تلاش ممکن را انجام داد و شاگردان زیادی - که تعداد آنها را تا چهار هزار نفر ذکر کرده‌اند - تربیت نمود.

گذشت زمان و فاصله افتادن بین شیعیان و زمان حضور معصومان از یک سو، تهاجم فرهنگهای مختلف به جامعه‌ی تشیع از سوی دیگر، و راه یافتن برخی انحرافات و بدعتها از سوی سوم باعث شده است که در رفتار و فرهنگ شیعیان تغییرات و تحولاتی ایجاد شود. تا آنجا که عده‌ای نام شیعه داشتن و صرف اظهار محبت اهل بیت علیهم السلام را باعث نجات خویش می‌دانند، هر چند گناهان زیادی مرتکب شده باشند؛ غافل از اینکه

۱. اصول کافی، ج ۲، ص ۷۴، ح ۳.

اصناف شیعیان

همیشه این گونه بوده و هست که مدعیان شیعه بودن و ولایت مداری فراوان، ولی شیعه راستین و امامت‌پذیر واقعی اندک است. امام صادق علیه السلام با تبیین علائم هر یک، صفوف شیعیان راستین را از مدعیان تشیع جدا می‌سازد. در یک جا می‌فرماید: «الشَّيْعَةُ ثَلَاثَةٌ أَصْنَافٍ؛ صِنْفٌ يَتَزَيَّنُونَ بِنَا وَصِنْفٌ يَسْتَأْكَوْنَ بِنَا وَصِنْفٌ مِّنَا وَآلِنَا، يَأْتِنُونَ بِأَمْنِنَا وَيَخَافُونَ بِخَوْفِنَا وَلَيْسُوا بِالْبُدْرِ الْمُدَيِّعِينَ وَلَا بِالْجُفَاةِ الْمُرَائِينَ، إِنْ غَابُوا لَمْ يُفْقَدُوا وَإِنْ شَهِدُوا لَمْ يُؤْتَبَ بِهِمْ أَوْلَئِكَ مَصَابِيحُ الْهُدَى؛^۱ شیعه سه دسته‌اند؛ گروهی به وسیله ما زینت می‌یابند و ما را وسیله عزت و آبروی خویش قرار می‌دهند و گروهی به وسیله ما می‌خورند [و ما را وسیله درآمد زندگی دنیایی خویش قرار می‌دهند] و گروهی از ما و به سوی ما هستند، با امنیت ما آرامش می‌یابند و با ترس ما ترسانند، بذر [های کاشته شده اسرار را] پخش نمی‌کنند و در برابر جفاکاران خودنمایی ندارند، اگر پنهان باشند کسی سراغ آنها را نمی‌گیرد و اگر

آشکار باشند به آنها اعتنا نمی‌شود [یعنی شهرت گریز و بی‌نام و نشانند.] آنها چراغهای هدایتند.»

در جای دیگر فرمود: «الشَّيْعَةُ ثَلَاثٌ؛ مُجِبٌّ وَأَوْ فَهُوَ مِنَّا وَمُتَزَيِّنٌ بِنَا وَكَفَّارٌ زَيْنٌ لِمَنْ تَزَيَّنَ بِنَا، وَمُسْتَأْكِلٌ بِنَا النَّاسِ وَمَنْ اسْتَأْكَلَ بِنَا إِفْتَقَرَ؛^۲ شیعه سه گروهند: دوست‌دار عمیق [اهل بیت]، پس او از ماست، و [گروهی که] به وسیله ما زینت می‌یابند و ما [نیز] زینتیم برای کسی که به وسیله ما زینت یابد. و [گروهی که] به وسیله ما از مردم می‌خورد [و ما را وسیله درآمد زندگی خود قرار می‌دهد]. و کسی که به وسیله ما امرار معاش کند، فقیر می‌شود.»

البته این نکته را نیز باید متذکر شد که همیشه شیعه نماهایی بوده‌اند که با نفوذ در صف شیعیان، تلاش کرده‌اند با رفتار ناشایست خود، آبروی شیعیان را ببرند؛ از این رو شیعیان ژرف اندیش باید این گونه افراد را شناسایی

۱. محسن فیض کاشانی، المحجة البيضاء، ج ۴،

ص ۳۵۶.

۲. صدوق، خصال، ص ۱۰۳، ح ۶۱؛ منتخب میزان الحکمة، ص ۲۸۶، روایت ۳۴۳۳.

کنند.

حضرت صادق علیه السلام نیز به این نکته توجه نموده است، آنجا که فرمود: «يَا بَنَ النَّعْمَانِ! إِنَّا أَهْلُ بَيْتٍ لَا يَزَالُ الشَّيْطَانُ يُذْخِلُ فِينَا مَنْ نَيْسَ مِنَّا وَلَا مِنْ أَهْلِ دِينِنَا فَإِذَا رَفَعَهُ وَنَظَرَ إِلَيْهِ النَّاسُ أَمَرَهُ الشَّيْطَانُ فَيَكْذِبُ عَلَيْنَا وَكَلَّمَا ذَهَبَ وَاحِدٌ جَاءَ آخَرَ؛^۱ ای پسر نعمان! ما خاندانی هستیم که همواره شیطان در میان ما فردی نفوذی داخل می کند که نه از ماست و نه از اهل بیت ما، پس وقتی شیطان او را پرآوازه ساخت به طوری که مورد توجه مردم قرار گرفت، به او فرمان می دهد که بر ما دروغ بندد. و وقتی که رفت، نفوذی دیگر می آید.»

اوصاف شیعیان

معروف است که می گویند «الناس على دين ملوكهم» و رعیت همیشه رنگ و بوی شاهان و رهبران خود را دارا بوده اند، شیعه نیز باید چنین باشد و رنگ و بوی امامان خویش را دارا باشند؛ به گونه ای که هر کس آنها را مشاهده کند، بر امامان و مربیان آنها تحسین گوید. امام صادق علیه السلام فرمود: «مَعَاشِرَ الشَّيْعَةِ! كُونُوا لَنَا زَيْنًا وَلَا تَكُونُوا عَلَيْنَا

شَيْنًا، قولوا للناسِ حُسْنًا، وَاخْفَظُوا أَلْسِنَتَكُمْ وَكُفُّوهُمَا عَنِ الْقُضُولِ وَقَبِيحِ الْقَوْلِ؛^۲ ای گروه شیعه! زینت ما باشید نه باعث ملامت و سرزنش ما، با مردم نیکو سخن بگویند، و زبانتان را حفظ کنید و آن را از زیاده روی و زشت گویی بازدارید.»
ابی أسامة بن زید می گوید: امام صادق علیه السلام فرمود: سلام مرا به هر کس که پیرو ماست و به گفته های ما گوش می کند، ابلاغ کن و از طرف من بگو: «أَوْصِيَكُمْ بِتَقْوَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَالْوَرَعِ فِي دِينِكُمْ وَالْإِجْتِهَادِ لِلَّهِ وَصِدْقِ الْحَدِيثِ، وَأَدَاءِ الْأَمَانَةِ وَطَوْلِ السُّجُودِ وَحُسْنِ الْجَوَارِحِ... فَإِنَّ الرَّجُلَ مِنْكُمْ إِذَا وَرَعَ فِي دِينِهِ وَصَدَقَ الْحَدِيثَ وَأَذَى الْأَمَانَةَ، وَحَسَنَ خُلُقَهُ مَعَ النَّاسِ، قِيلَ: هَذَا جَعْفَرِيٌّ، فَيُسْرِنِي ذَلِكَ وَيَذْخُلُ عَلَيَّ مِنْهُ السُّرُورُ، وَقِيلَ هَذَا أَذْبُ جَعْفَرِ علیه السلام وَإِذَا كَانَ عَلَيَّ غَيْرَ ذَلِكَ دَخَلَ عَلَيَّ بَلَائُهُ وَقِيلَ هَذَا أَذْبُ جَعْفَرِيٌّ؛^۳ من شما را به تقوای الهی و

۱. تحف العقول، انتشارات آل علی علیه السلام،

ص ۵۵۴.

۲. امالی صدوق، ص ۳۲۷، ح ۱۷؛ مشکوة

الانوار، ص ۱۷۳؛ منتخب میران الحکمة،

ص ۲۳۹.

۳. حرر عاملی، وسائل الشیعة، ج ۸، ص ۳۸۹،

ح ۲.

بارفتارتان دعوت کننده دیگران باشید تا آنان از شما پرهیزکاری و تلاش و نماز و نیکی بینند، که این بیشتر دیگران را دعوت می کند.»

شیعه باید منشأ خیرات و خوبیها باشد؛ به همین جهت حضرت جعفر بن محمد علیه السلام می فرماید: «شِيعَتُنَا أَهْلُ الْهُدَى وَأَهْلُ التَّقَى وَأَهْلُ الْخَيْرِ وَأَهْلُ الْإِيمَانِ وَأَهْلُ الْفَتْحِ وَالظَّفَرِ»^۳ شیعه ما اهل هدایت و اهل تقوی و اهل نیکی و اهل ایمان و اهل پیروزی و موفقیت اند.»

۳. حفظ نماز و اسرار و مواسات

امام صادق علیه السلام فرمود: «إِنْفِجِنُوا شِيعَتَنَا عِنْدَ ثَلَاثٍ؛ عِنْدَ مَوَاقِيتِ الصَّلَاةِ كَيْفَ مُحَافِظَتِهِمْ عَلَيْهَا وَعِنْدَ أَسْرَارِهِمْ كَيْفَ حِفْظَتِهِمْ لَهَا عَنِ عَدُوِّنَا وَإِلَى أَمْوَالِهِمْ كَيْفَ مُوَاسَاتِهِمْ لِأَخْوَانِهِمْ»^۴ شیعیان ما را در سه (وقت) امتحان کنید؛ در وقت نماز که چگونه بر آن محافظت می کنند، در نزد

پرهیزکاری در دیستان، و تلاش و کوشش در راه خدا، و راستگویی و امانت داری، و سجده های طولانی و نیکو همسایه داری و... سفارش می کنم؛ زیرا هر گاه کسی از شما در دینش ورع داشته باشد و راست بگوید و امانت را رد کند و اخلاقش را با مردم نیکو گرداند، مردم می گویند: این «جعفری مذهب» است و این مرا شادمان می سازد و از بابت آن شادمان می شوم و می گویند: این است روش ادب [و تربیت] امام صادق علیه السلام، ولی اگر برخلاف این باشد، گرفتاری آن به من می رسد و گفته می شود که این هم اثر تربیتی امام صادق علیه السلام!!»

۲. تقوا و پاک بودن

امام صادق علیه السلام فرمود: «إِنَّ أَحَقَّ النَّاسِ بِالْوَرَعِ آلَ مُحَمَّدٍ وَشِيعَتَهُمْ كَيْ تَقْتَدِيَ الرَّعِيَّةَ بِهِمْ»^۱ سزاوارترین مردم به ورع [و دوری از حرام] آل محمد علیه السلام و شیعیان آنان هستند تا سایر مردم نیز به آنان تاسی نمایند.»

و در جای دیگر فرمود: «كُونُوا دُعَاةَ لِنَاسٍ بِتَغْيِيرِ أَلْسِنَتِكُمْ لِيَتَرَوْا مِنْكُمْ الْوَرَعَ وَالْاجْتِهَادَ وَالصَّلَاةَ وَالْخَيْرَ فَإِنَّ ذَلِكَ دَاعِيَةٌ»^۲

۱. شیخ عباس قمی، سفینه البحار، ج ۲، ص ۶۴۳.

۲. اصول کافی، ج ۲، ص ۷۸، ح ۱۴؛ سفینه البحار، ج ۲، ص ۶۴۳.

۳. الکافی، ج ۲، ص ۲۳۳؛ المحجة البيضاء، ج ۴، ص ۳۵۳.

۴. بحار الانوار، ج ۸۳، ص ۲۲؛ جامع احادیث شیعه، ج ۴، ص ۵۸.

پس اگر چنین افرادی را دیدی آنها شیعیان جعفر (امام صادق علیه السلام) می باشند.»

در روایت دیگر فرمود: «وَاللَّهِ مَا شِيعَةُ عَلِيٍّ إِلَّا مَنْ عَفَّفَ بَطْنَهُ»^۲ به خدا سوگند شیعه علی نیست مگر کسی که عفت شکم دارد.»

۵. همرنگی با امامان علیهم السلام

از آثار مهم محبت این است که محب تلاش می کند همرنگ با محبوب گردد. هر محبی تلاش می کند با پیروی از گفتار و رفتار محبوب، دل او را به دست آورد. و شیعه که ادعای محبت اهل بیت علیهم السلام را دارد، و سنگ آنها را به حق به سینه می زند، باید نهایت تلاش خویش را در همرنگی و اطاعت از آنها به کار برد.

حضرت صادق علیه السلام می فرماید:

«لَوْ كَانَ حُبُّكَ صَادِقًا لَأَطَعْتَهُ

إِنَّ الْمُحِبَّ لِمَنْ يُحِبُّ مُطِيعٌ؛ اگر دوستی تو صادقانه باشد، او را (محبوب و خدا را) اطاعت می کنی [زیرا] هر کس شخصی را دوست

اسرار آنها که چگونه آن را از دشمنان ما حفظ می کنند و در نزد اموالشان که چگونه با آن با برادران خویش همدردی می کنند.»

راستی انسان وقتی سفارشات امامان شیعه را در مورد نماز و غیر آن می بیند، احساس غرور و سربلندی می کند؛ ولی وقتی رفتار بعضی از شیعیان را نسبت به نماز و... می بیند، احساس شرمندگی و خجالت می کند.

۴. عفت دامن و شکم

از مشکلات جامعه امروزی ما، رواج بی حیایی، چشم چرانی، بی عفتی، اختلاس، ربا خواری و حرام خوری است. از جامعه شیعی انتظار این است که دارای عفت و حیا، و گریزان از حرام خواری باشند.

حضرت صادق علیه السلام در این زمینه فرمود: «إِنَّمَا شِيعَةُ عَلِيٍّ مَنْ عَفَّفَ بَطْنَهُ وَفَرَّجَهُ وَاشْتَدَّ جِهَادُهُ، وَعَمِلَ لِخَالِقِهِ، وَوَجَّاهُ ثَوَابَهُ، وَخَافَ عِقَابَهُ، فَإِذَا رَأَيْتَ أَوْلِيكَ فَأَوْلِيكَ شِيعَةُ جَعْفَرٍ»^۱ همانا شیعه علی کسی است که عفت شکم و دامن دارد، تلاشش زیاد، و عملش برای خدا باشد، و امید ثواب از او داشته باشد و از عقابش بترسد.

۱. الکافی، ج ۲، ص ۲۳۳، ح ۹.

۲. صدوق، صفات الشیعه، ص ۴۹.

يَزْعَمُونَ أَنِّي إِيمَانُهُمْ، وَاللَّهِ مَا أَنَا لَهُمْ بِإِمَامٍ
لَعَنَهُمُ اللَّهُ كُلَّمَا سَتَرْتُ سِتْرًا هَتَكَوْهُ، أَقُولُ: كَذَا
وَكَذَا، فَيَقُولُونَ: إِنَّمَا يَعْني كَذَا وَكَذَا. إِنَّمَا أَنَا
إِمَامٌ مَن أَطَاعَنِي؛^۲ گروهی خیال می کنند
که من امام آنها هستم، به خدا قسم من
امام آنها نیستم، نفرین خدا بر آنها باد.
[زیرا] هر گاه رازی را پنهان می کنم آنها
آشکار می کنند، من می گویم: چنین و
چنین است و آنها می گویند چنین و
چنان اراده کرده است. همانا من امام
کسی هستم که از من پیروی کند. و
همچنین فرمود: «كَذِبَ مَن زَعَمَ أَنَّهُ مِن
شِيعَتِنَا وَهُوَ مُتَمَسِّكٌ بِعُرْوَةِ غَيْرِنَا؛^۳ دروغ
گفته است کسی که می پندارد از شیعیان
ماست ولی چنگ به ریسمان دیگران
می زند.»

راستی اگر امام صادق^۷ رفتارهای
برخی از شیعیان را در این زمان می دید
چگونه فریادش بلند می شد و از آنها
بیزاری می جست؟!!

۱. حزر عاملی، وسائل الشیعة، ج ۱۱، ص ۱۹۶؛
بحار الانوار، ج ۶۸، ص ۱۶۴.
۲. همان، ج ۱۳، وح ۲، ص ۸۰، ح ۷۶؛ مستخب
میزان الحکمة، ص ۲۸۵.
۳. صفات الشیعة، ص ۴۵.

ای گروه شیعه! زینت ما
باشید نه باعث ملامت و
سرزنش ما، با مردم نیکو
سخن بگویید، و زیانتان را
حفظ کنید و آن را از زیاده
روی و زشت گویی
بازدارید.

می دارد مطیع او خواهد بود.»
حضرت صادق^۷ در مورد
صفات شیعه فرمود: «لَيْسَ مِن شِيعَتِنَا مَن
قَالَ بِلِسَانِهِ وَخَالَفَنَا فِي أَعْمَالِنَا وَأَثَارِنَا وَلَكِنْ
شِيعَتُنَا مَن وَاقَفْنَا بِلِسَانِهِ وَقَلْبِهِ وَاتَّبَعَ آثَارَنَا
وَعَمِلَ بِأَعْمَالِنَا أَوْلَئِكَ شِيعَتُنَا؛^۱ از شیعیان
ما نیست کسی که به زبان [شیعه بودن
را] اظهار کند و در رفتار مخالف ما و
رفتار ما باشد. شیعه کسی است که با
زبان و قلبش موافق ما باشد و از آثار ما
پیروی نماید و طبق رفتار ما رفتار کند.
آنها شیعیان ما هستند.»
و در جای دیگر فرمود: «قَوْمٌ

وَلَا يَجَاوِرُونَ لَنَا عَدْوًا، وَلَا يَسْأَلُونَ لَنَا مُبَغِضًا
وَلَوْ مَا تَوَا جُوعًا...^۱ ای پسر جُنْدَب! به
راستی شیعیان ما با ویژگیهایی شناخته
می شوند: با بذل و بخشش به برادران و
با گزاردن پنجاه رکعت نماز [واجب و
مستحب] در شبانه روز؛ شیعیان ما
چون سگ زوزه نمی کشند، و چون
کلاغ طمع کار نباشند، با دشمن ما
همجوار [و همراه] نشوند، درخواست
کمک از کسی که کینه ما را در دل دارد
نکنند، گرچه از گرسنگی بمیرند.»

در روایت دیگری می خوانیم که
وقتی یکی از شیعیان، از گروهی از
شیعیان در نزد امام صادق علیه السلام تعریف و
تمجید نمود و آنها را پاک و پاکیزه
خواند، حضرت فرمود: «كَيْفَ عِيَادَةُ
أَغْنِيَاهُمْ لِقُرَائِهِمْ؟ قَالَ: قَلِيلَةٌ، قَالَ: وَكَيْفَ
مُشَاهَدَةُ أَغْنِيَاهُمْ لِقُرَائِهِمْ؟ قَالَ: قَلِيلَةٌ، قَالَ:
فَكَيْفَ صِلَةُ أَغْنِيَاهُمْ لِقُرَائِهِمْ فِي ذَاتِ
أَيْدِيهِمْ؟ فَقَالَ: إِنَّكَ لَتَذُكُرُ أَخْلَاقًا قَلَّ مَا هِيَ
عِنْدَنَا، قَالَ: فَقَالَ: فَكَيْفَ تَزْعُمُ هَؤُلَاءِ أَنَّهُمْ

این نه عشقی است برادر که به پشانی ماست
این نه مهری است که تأیید مسلمانی ماست
داغ یک عمر گناهی است که پنهان کردیم
سجده بر دوست، نه، سجده بر شیطان کردیم
هر گناهی کرده و گفتیم خدا می بخشد
عذر آورده و گفتیم خدا می بخشد
بخششی هست ولی قهر و عذابی هم هست
ای برادر به خدا روز حسایی هم هست
اینکه از شیعه فقط نام بدانیم بد است
ما نمک گیر چنین لقمه بمانیم بد است
شیعه یعنی کفن سرخ بلا پوشیدن
شیعه یعنی می عشقی ز خدا نوشیدن

۶. همدردی با دیگران

برخی افراد در بعضی از عبادات
مثل نماز و دعا نمره قابل قبولی دارند،
ولی در مسائل مالی و انفاق به دیگران،
رفت و آمد و... نقص دارند. این افراد
قطعاً بدانند که در شیعه بودن آنان
نقص است. شیعه مانند امامان خود
اهل انفاق و همدردی با دیگران است،
امام صادق علیه السلام در این زمینه می فرماید:
«يَا بْنَ جُنْدَبِ! إِنَّمَا شِيعَتُنَا يُغْفِرُونَ بِحِصَالِ
سُنَّتِي: بِالسَّخَاءِ وَالْبَدْلِ لِلْإِخْوَانِ، وَيَأْنُ يُصَلُّوا
الْحَمْسِينَ لَيْلًا وَنَهَارًا، شِيعَتُنَا لَا يَهْرُونَ هَرِيرَ
الْكَلْبِ، وَلَا يَطْمَعُونَ طَمَعَ الْغُرَابِ،

۱. تحف العقول، ص ۵۴۰.

همانا شیعه علی کسی
 است که عفت شکم و
 دامن دارد، تلاشش
 زیاد، و عملش برای خدا
 باشد، و امید ثواب از او
 داشته باشد و از عقابش
 بترسد.

امشب که صفا با دل و جان همراه است
 هنگام طلوع آفتاب و ماه است
 هم جشن ولادت امام صادق
 هم عید محمد بن عبد الله است

۱. الکافی، ج ۲، ص ۱۷۳، ح ۱۰؛ منتخب میزان
 الحکمة، ص ۲۸۶.
 ۲. برای آگاهی بیشتر به منابع ویژه و مثل کتاب
 صفات الشیعة، تألیف شیخ صدوق، با تحقیق
 مؤسسه الامام المهدي علیه السلام؛ أهل البيت فی
 الکتاب والسنة، تألیف محمدی الری شهری،
 نشر دارالحديث؛ بحار الانوار، ج ۶۸، باب ۱۹،
 «صفات الشیعة»، و میزان الحکمة، و اژه شیعه
 مراجعه شود.

شیعه؟! عیادت ثروتمندانشان از
 فقرايشان چگونه است؟ عرض کرد:
 کم است. فرمود: دیدن (و سر زدن)
 ثروتمندانشان از فقراي آنها چگونه
 است؟ عرض کرد: اندک است. فرمود:
 کمک نمودن ثروتمندانشان نسبت به
 فقراي آنها چگونه است؟ عرض کرد:
 شما اخلاقی را بیان می کنید که نزد ما
 کم است. فرمود: پس چگونه آنها خود
 را شیعه می پندارند.»

اوصاف راستین شیعه بیش از آن
 است که در یک مقاله بگنجد. آنچه بیان
 شد، مهم ترین اوصاف و ویژگیهای
 شیعیان بود.^۲ جامعه امروزی تشیع با
 خواسته امامان و آنچه از اوصاف
 شیعیان در کلام آن امامان بزرگوار
 مخصوصاً رئیس مکتب جعفری،
 حضرت صادق علیه السلام آمده است، فاصله
 زیادی دارد. سخن را با شعری به
 مناسبت میلاد با سعادت پیامبر
 اکرم صلی الله علیه و آله و امام صادق علیه السلام به پایان
 می بریم: